

ELS MONISTROL: UNA NISSAGA DE FOTÒGRAFS SABADELLENCS CENTENÀRIA.

*Autor: David González Ruiz.
Secció d'Imatge i So de l'Arxiu Històric de Sabadell.*

Aquest any 2016, la botiga de fotografia Monistrol de la ciutat de Sabadell celebra el seu centenari. Es tracta d'un fet cada vegada més inusual en el món del petit comerç i, especialment, en el camp de la fotografia on la transició cap a la tecnologia digital, la competència de les grans superfícies i les vendes per Internet han anat arraconant aquest tipus de negoci familiar.

Sabadell encara conserva tres negocis centenaris, a part de la Fotografia Monistrol. Es tracta de: la llibreria "*Llar del Llibre*" creada el 1902 a la Via Massagué i que actualment té diferents locals distribuïts per la ciutat; la botiga de marroquineria Petit, fundada per Josep Petit el 1916 al carrer Sant Quirze; i finalment la farmàcia Pons Samaranch del 1915 a la plaça Marquillas. Sense arribar a les tres xifres, però dins del camp de la fotografia, aquest passat més de juny ha tancat l'establiment de Joan Llobet, fundat al Passeig Manresa el 1933 i que durant molts anys va conviure amb la botiga de fotografia Monistrol.

Pel què fa a les botigues centenàries de fotografia, sense haver-ne fet un estudi exhaustiu, la ciutat de Barcelona encara té en actiu l'estudi Busquets Navarro, al número 2 del carrer del Montseny al barri de Gràcia, i l'estudi Daguerre al número 78 de la carretera de Sants.

Els orígens: Pere Monistrol Masafret (Sabadell, 16 d'agost de 1894- 2 de maig de 1972).

Retrat d'estudi de Pere Monistrol Masafret amb l'uniforme del Centre d'Esports Sabadell, ca. 1915. Autor: Joan Vilatobà Fíguls. Fons Ricard Simó Bach/ Arxiu Històric de Sabadell.

La nissaga de fotògrafs Monistrol comença amb la figura de Pere Monistrol Masafert. Nascut el 16 d'agost de 1893 a la ciutat de Sabadell, era el quart fill del segon matrimoni entre Joan Monistrol Massagué (Castellar del Vallès, 1850) i Teresa Masafret Artigas (Tagamanent, 1857). El seu pare era un teixidor de Castellar del Vallès que probablement treballava a la fàbrica Tolrà. Per la seva activitat sindicalista el van condemnar a l'exili a una distància mínima de 5 kilòmetres del poble, motiu pel qual el 1875 es va traslladar a viure a Sabadell.

L'any 1894 Joan Monistrol Massagué va obrir una "abacería" o botiga de queviures al carrer de l'Alt Pedregar número 13 on venia vianda cuïta i aviram. A la casa del costat tenia com a veí l'il·lustre guitarrista Fernando Gausente. A base de treball i esforç, l'any 1905, la família Monistrol va aconseguir comprar la casa del carrer de l'Alt Pedregar número 19 on van traslladar la vivenda i el negoci familiar.

Si per alguna cosa són coneguts la família Monistrol a Sabadell, a part de la fotografia, és pel futbol. A finals de 1908, Pere Monistrol Masafret ingressava a les categories inferiors del Centre d'Esports Sabadell. Un fet de transcendental rellevància a la seva vida, doncs l'habilitat amb la pilota el va convertir en un ídol local amb una carrera esportiva meteòrica. En poc temps, el Centre d'Esports Sabadell el va ascendir al primer equip de futbol i des de 1912 ja n'era el capità. La *Revista de Sabadell* afirmava que "Monistrol pertenece a una hornada única. (...) Preguntad por Sabadell ¿Que es el foot-ball? Y contestarán indefectiblemente: Monistrol. (...) Monistrol lo es todo. Monistrol lo llena todo. ¿No juega Monistrol? Pues el camp está casi vacío"ⁱ. Fins i tot sembla que el Futbol Club Barcelona va sondejar la possibilitat de poder fitxar l'hàbil jugador però Teresa Masafret, la mare, s'hi va oposar amb fermesa al considerar que el seu fill s'havia de dedicar al negoci familiar i que el futbol era un ofici poc seriós. Els seus anys més actius coincideixen amb la Primera Guerra Mundial, moment en el qual no hi havia partits internacionals, però sempre va formar part de la selecció catalana.

Els inicis de Pere Monistrol en el camp de la fotografia estan vinculats amb l'excursionisme i el Centre Excursionista del Vallès. Fundat el 1908, el dia de la seva presentació aquesta nova entitat ja comptava amb la presència de reconeguts fotògrafs locals com Joan Vilatobà o Albert Rifà i un any més tard, el febrer de 1909, constituïa la secció de fotografia amb una junta formada per Manel Molins Margenat, Alfons Altayó Ubach i Josep Buxeda Clarà.

Un jove Pere Monistrol anava combinant la feina a la botiga de queviures amb el futbol i les excursions del cap de setmana. Persona competent en totes les disciplines, el 1911 va rebre una menció honorífica, per la seva fotografia batejada amb el lema "*Lux*", en el concurs organitzat per la secció fotogràfica del Centre Excursionista de Catalunyaⁱⁱ.

Mentre festejava amb Rosa Pons Solà, el 1913, va reformar el negoci familiar transformant la meitat de la botiga de queviures i aviram, que continuava regentant la seva mare, en una botiga d'objectes d'escriptori. Aquest nou ofici estava més acord amb el seu futur estat civil i la fama que havia assolit com a esportista. A l'aparador de la botiga s'exhibiran copes esportives però també col·leccions de postals fetes per un jove Francesc Casañas Rieraⁱⁱⁱ que anys més tard es convertiria en un referent del fotoperiodisme local.

Va ser aleshores quan, durant unes vacances d'estiu a Sentmenat, el seu cunyat Jaume Millan Sental el va posar en contacte amb el representant de la casa Kodak a Espanya. L'abril de 1916, aprofitant l'admiració que despertava Pere Monistrol entre els sabadellencs, la botiga d'objectes d'escriptori va ampliar el negoci amb la venda de la càmera Kodak Autogràfica.

Portada de la Revista de Sabadell el 16 d'abril de 1916 on per primera vegada la botiga Monistrol anunciava la venda de càmeres i material fotogràfic.

Era un moment dolç en la vida professional de Pere Monistrol. El 28 de maig d'aquell mateix any, rebia un càlid homenatge en forma de sopar al cafè Euterpe organitzat pel Centre d'Esports Sabadell amb l'assistència de 120 comensals. Casualment, o no, el reporter que va cobrir l'acte gràficament va ser Francesc Casañas Riera.

Tot i que la venda de càmeres i material fotogràfic era un complement econòmic, els Monistrol va fer una important inversió en publicitat per donar a conèixer la nova línia de productes. Durant la Festa Major de Sabadell de 1916 anunciava la venda "d'aparells Kodak a plaços" i l'estiu de l'any següent publicitava en el Diari de Sabadell que "las instantáneas Kodak son fuente inagotable de alegría" o "su mejor compañero este verano será un Kodak", amb preus que anaven des de les 48 pessetes d'una càmera autogràfica de 4x 6,5 cm a les 210 pessetes d'una Kodak autogràfica 8x14 cm i obturador automàtic^{iv}.

Paral·lelament, la botiga Monistrol facilitava permisos per visitar els jardins del castell de Can Feu a aquells aficionats que volguessin anar a fer-hi fotografies i organitzava conferències pràctiques de fotografia a l'hotel Espanya a càrrec de tècnics de la casa Kodak. Per aquest motiu, el Diari de Sabadell tenia clar que "Des de que la casa Monistrol obtingué la marca Kodak anà creixent l'afició i avui, sense exageració, podem afirmar que Sabadell és una de les poblacions on proporcionalment els amateurs són en nombre més crescut"^v.

El juliol de 1917, la botiga Monistrol sobresortia més enllà de l'àmbit local quan va exposar al seu aparador les fotografies fetes amb una càmera Kodak i premiades en del "Concurs nacional de fotografia" organitzat pel Centre de Dependents del Comerç i de la Indústria durant la Festa Major de Terrassa. Aquest concurs va comptar amb la presència d'un prestigiós jurat format per Josep Baltà de Cela, Rafael Areñas, Joan Ruscà i Francesc Pi de la Serra.

Un altre pas endavant dins del negoci es va produir quan uns anglesos van entrar a la botiga demanant revelar i fer còpies d'un rodet. Pere Monistrol no els entenia i per no discutir més els agafà els negatius. Després de tota una nit fent proves recorda que "va fer malbé dos cents papers per a fer 8 fotografies". Des d'aleshores la botiga Monistrol venia material fotogràfic però també feia revelats i ampliacions^{vi}.

Quan arribava el cap de setmana, concretament diumenge al matí, era el moment del lleure per Pere Monistrol. Amb els amics del Centre Excursionista del Vallès, recorria tots els racons de la comarca càmera en mà. Per la tarda, es tancava al laboratori revelant les fotografies que havia fet per així poder-les ensenyar a les amistats l'endemà mateix, cosa que li aportava encara més reconeixement social. La bella factura d'alguna d'aquelles instantànies va ser premiada amb un accèssit l'any 1924 en "*l'Exposició - concurs de paisatges nevats de Can Feu*" organitzada per la Secció d'Art i Arqueologia de l'Acadèmia Catòlica de Sabadell.

La vida de Pere Monistrol es succeïa vertiginosament, el juliol de 1918 es va casar amb Rosa Pons Solà. Un mes més tard reformava i ampliava la botiga d'objectes d'escriptori i, finalment, el 15 de setembre de 1918, posava fi a la seva carrera esportiva com a jugador amb partit homenatge contra el Futbol Club Barcelona i un palmarès envejable. La seva trajectòria va continuar lligada al Centre d'Esports Sabadell on durant un curt període de temps va exercir d'entrenador, amb la condició de que jugués algun partit si era necessari, i diferents càrrecs a la junta directiva.

En el camp de la fotografia, el major reconeixement a la seva obra li va arribar després de la Guerra Civil. L'any 1947 la Secció Artística del Cercle Sabadellès inaugurava una exposició amb fotografies de Pere Monistrol, Antoni Serra, Narcís Sardà, entre d'altres autors locals. Però el seu èxit més gran va ser l'adquisició de dues fotografies per la "*International Exhibition of Pictorial Photography*", una exposició de fotografia pictorialista organitzada per la Societat Fotogràfica d'Irlanda a Dublín. En aquest certamen, que no tenia caràcter de concurs i per tant no es repartien premis, van concórrer 367 fotògrafs de 37 països diferents amb 1370 composicions. De les 213 fotografies admeses només 8 es van publicar en el catàleg. Espanya va ser l'únic país que es va veure honorat amb la publicació de dues imatges: Un retrat del mestre José Ortiz Echagüe titulat "*Lino de duelo*" i un paisatge de Pere Monistrol titulat "*Albers*".

Fotografia de Pere Monistrol Masafret titulada "*Albers*" i publicada en el catàleg de la "*International Exhibition of Pictorial Photography*" de Dublín el 1947. Va ser realitzada al pas del riu Llobregat per la Bauma, prop de Montserrat.

Considerat pels seus contemporanis com un pioner de la fotografia moderna a Sabadell, durant els anys següents va acumular una bona col·lecció de premis en concursos de fotografia entre els que destaquen: El premi d'honor en el concurs regional de Granollers (1954), el primer premi del II Saló Social de Fotografia Artística del Cercle Sabadellès (1959) o una exposició antològica de la seva obra a l'Acadèmia de Belles Arts (1969).

L'exposició de l'Acadèmia de Belles Arts, titulada "*Diez años de fotografía: Exposición del fotógrafo Pedro Monistrol*", va ser un reconeixement final a la seva trajectòria que va reunir 60 obres realitzades entre 1926 i 1936. Aquestes fotografies van ser donades per la família, el juny de 1980, al llavors recent inaugurat Museu d'Art de Sabadell constituint un dels primers ingressos fotogràfics. Després d'una llarga trajectòria professional, Pere Monistrol Masafret va morir a Sabadell el 2 de maig de 1972. El seu enterrament va ser una massiva mostra de dol ciutadà per un dels "ídols del futbol local" i "acreditat industrial de l'art fotogràfic"^{vii}.

Joan Monistrol Pons, entre la continuïtat del negoci i el reportatge fotogràfic. (Sabadell, 1925)

Joan era el tercer fill del matrimoni entre Pere Monistrol i Rosa Pons. Amb només 6 anys un viatjant de casa Kodak li va regalar una càmera i amb gran il·lusió recorda com va fer les seves primeres fotografies als desapareguts jardinetes de la Plaça Major de Sabadell.

Als 14 anys es va incorporar al negoci familiar. S'aixecava a les 4 del matí per canviar l'aigua dels tancs de revelat a la font del Jardinetes i ajudar al seu pare a revelar els rodets. Després, durant la resta del dia, repartia amb una bicicleta els encàrrecs pels diferents despatxos de la ciutat. Durant els primers anys de la postguerra la botiga va subsistir sobretot gràcies als objectes d'escriptori ja que la fotografia era considerat un luxe que estava a l'abast de pocs i per tant només era un ingrés addicional.

El pas de la dècada de 1940 a 1950 va suposar l'autèntica explosió comercial de les càmeres compactes amb negatius de 35 mm que portaria al primer consum massiu de fotografia amateur i professional i un increment de les vendes de càmeres i rodets de fotografia. Sobretot els mesos d'estiu, la botiga Monistrol tenia una activitat frenètica revelant entre 80 i 100 rodets diaris. A vegades els encàrrecs es lliuraven en un termini de fins a tres setmanes.

Però Joan Monistrol tenia clar que "quan comença el futbol s'acaba la feina a la botiga" i buscava una nova font que permetés consolidar uns ingressos estables al llarg de tot l'any. Ocasionalment, algunes famílies amb fills li havien demanat si podia anar a retratar-los a l'eixida de casa seva i també algunes entitats locals s'havien interessat pels seus serveis com a fotògraf per cobrir alguns actes.

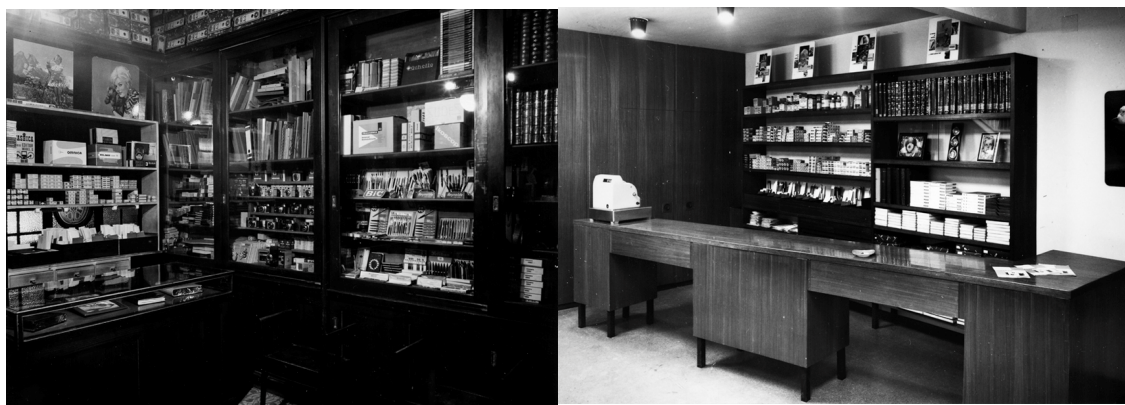
Per aquest motiu, aproximadament l'any 1950 Joan Monistrol va començar a fer reportatges per encàrrec sense el vist i plau del seu pare. Pare i fill discrepaven en l'afectació que tindria per la botiga l'absència d'en Joan quan fos fora retratant. Finalment, van acordar que es farien reportatges per encàrrec sempre i quan això no perjudicés el negoci.

Van ser uns anys molt intensos per Joan Monistrol ja que compaginava la botiga, els reportatges fotogràfics i una vida familiar amb tres fills petits. Entre els seus clients hi havia les famílies sabadellenques que volien contractar un fotògraf professional per cobrir els seus esdeveniments socials (batejos, comunions, casaments, etc.) i entitats locals com el Gremi de Fabricants, la Fundació Bosch i Cardellach o l'Ajuntament de Sabadell.

Aleshores a Sabadell hi havia altres establiments fotogràfics que també feien reportatges fotogràfics per encàrrec com "Foto Llobet" a la Via Massagué, "Fotografia Molins"^{viii} al carrer Calderon número 38 o "Secundino Fotógrafo" al carrer

Vilarrubias número 20. Alguns aficionats com Joan Balmes Benedicto o els germans Zapata també van veure en la fotografia una oportunitat de complementar l'economia familiar. El reportatge fotogràfic no exigia formació acadèmica ni local comercial i els anomenats fotògrafs ambulants podien treballar a preus competitius. Només calia una càmera lleugera i la valentia de llançar-se al carrer. Tot i la competència, Joan Monistrol feia uns 150 reportatges l'any i en algunes ocasions havia de cobrir dos actes en un mateix dia. El seu tarannà amable, pacient i compromès li van crear una fama de bon fotògraf al llarg de la seva trajectòria professional. Entre els reportatges que va fer recorda especialment l'encàrrec del Gremi de Fabricants de Sabadell durant la visita dels ministres Joaquim Planell i Pere Gual el 6 de febrer de 1961.

L'any 1965, quan el seu germà Josep va tornar del servei militar, el negoci es va repartir entre els germans i es van fer tres botigues noves: Josep es va fer càrrec dels objectes d'escriptori i papereria, Joan de la fotografia i Margarita de la roba. Durant la remodelació, al canviar el laboratori, es va perdre una part de l'arxiu fotogràfic, que estava emmagatzemat temporalment en una casa veïna del carrer Alt Pedregar, per culpa de les humitats.

Part de la botiga Monistrol dedicada a la fotografia abans i després de la reforma de 1965.
Autor: Joan Monistrol i Pons. Arxiu particular de la família Monistrol.

Joan Monistrol va centrar la seva energia en el funcionament de la botiga i els reportatges fotogràfics. Admet que li hauria agradat poder explorar altres camps com els retrats d'estudi o la fotografia industrial però no tenia temps per tot. També va refusar sempre participar en concursos fotogràfics com havia fet el seu pare ja que mai li ha agradat el reconeixement públic de la feina que feia i les eternes discussions entre fotògrafs sobre quina fotografia era millor l'avorrien.

Als 91 anys, càmera en mà, Joan Monistrol continua fent fotografies. Són conegudes les seves col·laboracions il·lustrant els articles del periodista Joan Cuscó al *Diari de Sabadell* o la transformació urbanística que ha patit el Passeig de la Plaça Major els darrers anys, intervenció que ha afectat molt negativament a les botigues del voltant, entre elles els fotògrafs Monistrol i els Llobet.

Pere Monistrol Pujante, fotògraf de natura i tercera generació de la nissaga. (Sabadell, 1958)

De formació autodidacta com havien estat el seu avi i el seu pare, Pere Monistrol Pujante ha crescut sempre darrera del taulell de la botiga. Amb tres anys ja feia fotografies i el dia de la Comunió li van regalar la seva primera càmera de la marca Nera. Al cap d'uns anys també va tenir una Leica i la primera reflex va ser una

Pentax. Tot i el gran bagatge que li aportava ser el tercer representant d'una nissaga de fotògrafs, va cursar estudis al Centre d'Estudis de la Imatge (CEI) de Barcelona i després es va incorporar a la botiga als 23 anys.

La dècada de 1980 és l'auge de la fotografia domèstica, del rodet de 35 mm en color i la diapositiva. Totes les llars tenien una càmera i volien immortalitzar les seves vacances o esdeveniments socials i familiars més rellevants. Els Monistrol, pare i fill, tenien molta feina i la incorporació de sàvia nova empeny, l'any 1987, a obrir un nou local comercial a la Rambla número 54, a prop de la botiga mare.

Aquesta dinàmica es va veure truncada amb l'arribada de la fotografia digital i les obres al centre de Sabadell. Les noves tecnologies han canviat l'ús social que fem de la fotografia que ha passat de ser un objecte de record a un element que no cal guardar en paper perquè bàsicament el fem servir per comunicar i compartir les nostres experiències a través d'entorns virtuals. La reducció dels costos i la venda d'equips per majoristes a preus molt competitiu han fet la resta. Les obres de perllongament dels ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya al centre de la ciutat de Sabadell també han tret visibilitat als negocis del Passeig de la Plaça Major que han vist reduïda ostensiblement la seva clientela. Humorísticament, Joan Monistrol admet que "avui encara tenim sort que les àvies de Sabadell encara volen fotografies (en paper) dels seus néts"^{ix}.

Quan la botiga li permet, Pere Monistrol compagina la seva passió per la natura amb la fotografia. Bon excursionista i coneixedor de la comarca del Vallès s'ha especialitzat en retratar fauna, i més concretament els ocells. Actualment centra la seva activitat en la llera del riu Ripoll, el delta del Llobregat i la Laguna de Gallocanta, una reserva natural de l'Aragó famosa per la migració de les grues procedents de la península Escandinava. També entre 1990 i 2011 va fer fotografia submarina.

Cuereta Torrentera a la llera del riu Ripoll, 2011. Autor: Pere Monistrol Pujante. Arxiu particular de la família Monistrol.

La família Monistrol sempre ha mostrat sempre una sensibilitat especial pel què fa a la conservació de la seva producció fotogràfica, motiu pel qual des de l'any 1995 ha anat fent diverses donacions a l'Arxiu Històric de Sabadell. A data d'aquest article aquest fons familiar es compon de:

- Pere Monistrol Masafret: 493 positius en paper de 30x40 cm de fotografia artística de natura, 13 plaques de vidre, 1.800 negatius de mig format, majoritàriament 6x9 cm, i 9.700 negatius de 35 mm.

- Joan Monistrol Pons: 2.300 negatius de 35mm de reportatges fotogràfics realitzats entre 1947 i 1975, 500 positius en paper i fitxers digitals de diferents espais urbanístics i fets rellevants de la ciutat de Sabadell entre 2010 i 2015.

Després de tres generacions i havent complert cent anys d'història, la continuïtat de la botiga no està garantida. Encara és molt aviat per veure si algun familiar o un altre fotògraf se'n voldran fer càrrec. L'evolució del sector de la fotografia ho fa cada vegada més difícil però la perseverança i la passió per la fotografia dels Monistrol són una bona esperança.

ⁱ Revista de Sabadell, 27 de juny de 1915, pàgina 2.

ⁱⁱ La Vanguardia, 28 de maig de 1911, pàgina 4.

ⁱⁱⁱ Revista de Sabadell 26 d'abril de 1914, pàgina 4.

^{iv} Diari de Sabadell, 12 de juliol de 1917, pàgina 1

^v Diari de Sabadell, 12 de juliol de 1917, pàgina 2.

^{vi} Document audiovisual. Entrevista a Joan Monistrol Pons el 03 d'abril de 2012 a l'Arxiu Històric de Sabadell.

^{vii} Revista de Sabadell, 04 de maig de 1972, pàgina 23.

^{viii} Fotografia Molins era la botiga de Rafael Molins Marcet, deixeble de Joan Vilatobà Fígols. L'any 1946 s'incorpora el seu fill Rafael Molins Alaix que s'especialitzarà en reportatges de publicitat i fotografia industrial. El negoci roman en actiu fins el 1983.

^{ix} Document audiovisual. Entrevista a Joan Monistrol Pons el 03 d'abril de 2012 a l'Arxiu Històric de Sabadell.